

AASTA LOOM 2023

Lendorav

 13–20 cm,
saba 9–14 cm

 95–170 g

Peamiselt taimne:
pungad, urvad,
pähklid, marjad jm.
Lisaks putukad,
vahel ka linnupojad
ja munad.

Pteromys volans
ENG: Siberian
flying squirrel
RUS: Обыкновенная
летяга

I kategooria
kaitsealune liik

Lendorav on Kirde-Eesti pärisasukas. Vaatamata sellele, et viimastel aastatel on lendorava asustatud pesakohtade arv tõusnud, on viimase sajandi jooksul liigi levila Eestis siiski järsult ahenenud. Eesti lendorava asurkond on kriitiliselt ohustatud. Kuigi liigil on üsna palju looduslikke vaenlasi, on siiski peamine ohutegur üha intensiivistuv metsamajandus.

Lendorava pesapaigaks on puuõõnsused, mistõttu on elupaigas oluline õõnterohkete 70–120-aastaste haavapuude esinemine.

Lendoravad kasutavad mitut pesa korraga, mida nad sagedasti vahetavad. Poegivad 1–2 korda aastas. Kahe kuu vanused pojad on juba täiskasvanud loomad ja lahkuvad pesast. Suguküpsuse saavutavad nad järgmisel kevadel.

AASTA LIND 2023

Aul

 38–60 cm

 600–700 g

Koorikloomad ja limused, väikesed kalad. Toitu hangib sukeldudes veekogude põhjast.

Clangula hyemalis
ENG: Long-tailed duck
RUS: Морянка

Hakisuurune sukelpart, kelle sulestiku värvus sõltub aastaajast ja linnu soost. Isaslinnu tunneb ära niitjalt pikenenud keskmiste sabasulgede järgi. Ka on puhkesulestikus isaslinnul pea ja kael valged ning põsel iseloomulik pruun laik. Emaslinnu sulestik on isenditi väga erinev.

Aul hangib toitu sukeldudes veekogude põhjast. Aulid on võimelised sukelduma kuni 60 meetri sügavusele, kuigi eelistavad meremadalikke. Eestis on aulile sobilikke toitumispaidu palju.

Meil aul ei pesitse, kuid neid on Eestis hea jälgida rände ajal ning neid võib kohata ka talvitumas.

Aule võivad ohustada meretuulepargid (kaovad pesitsuskohad ning on rändetakistuseks), samuti merereostus – nii suureulatuslikud merekatastroofid kui ka väikesed arvukad õlilaigud. Ka ohustab aule hukkumine kalavõrkudes.

AASTA MULD 2023

Leetunud muld

Selgelt väljakujunenud huumuskihiga, happelised ja toitainetevaesed liivased mullad. Looduslikult katavad leetunud muldi laane- või palumetsad.

Leetunud mullad on kujunenud leetumise ja kamardumise koosmõjul ning neile on iseloomulik rohkem kui viie sentimeetrise huumushorisoni olemasolu. Need mullad on karbonaadivaesed ja kerge lõimisega (liivad või saviliivad). Leetumine on mulla mineraalosa lagunemine happeliste huumusainete mõjul ja laguproduktide uhtumine mulla sügavamatesse kihtidesse laskuva veega.

Mulla profiil on väljauhteline, vahetult huumushorisoni alla võib jääda hele leethorison või profiili alumisest osast tumedam välja-sisseuhte komplekshorison.

Leetunud muld on levinud terves Eestis. Kokku moodustab see mullatüüp 5% Eestimaa muldadest ja 3,8% kogu põllumaast. Peamised levikualad on Lõuna-Eesti lubjavaesel moreenil Võru-, Valga- ja Põlvamaal, samuti Põhja-Kõrvemaal, Kunda ümbruses, Edela-Saaremaal ja Lääne-Hiiumaal.

AASTA LIBLIKAS 2023

Keldri- öölane

tiibade siru-
ulatus on
35-45 mm

Scoliopteryx libatrix

ENG: Herald

RUS: Совка
зубчатокрылая

Keldriöölane on üks vähestest liblikaliikidest, kes talvitub valmikuna. Nagu nimigi reedab, võib teda kohata keldrites, koobastes, kuurides, aitades jne. Valmikud ilmuvad juuli lõpul või augustis ning otsivad endale koha talvitumiseks. Üksikuid isendeid võib aga lendamas näha oktoobriski. Sageli kasutavad nad talvitumiseks samu kohti nahkhiirtega, kes võimaluse korral neid ka meelsasti söövad.

Kevadel talvitumiskohtadest väljudes toituvad nad meelsasti paju-urbadel ja emased munevad lehtpuudele, seejuures eelistades Eestis paju. Üksikuid kulunud emaseid võib kohata veel ka juuli algul, nii et tegemist on ühe pikemaajalise liblikaga meie kliimavöötmes (valmikuna veedetud eluea pikkus võib olla 10-11 kuud).

Röövikud on rohelised, heleda triibuga küljel. Olles piisavalt söönud, röövik nukkub ja teeb lehteda vahele võrgendist hõreda kookoni. Suve lõpuks on uus põlvkond koorunud ja eluring jätkub.

AASTA KALA 2023

Merisiig

 kuni 60 cm

 kuni 4 kg

 Vastsed ja maimud on planktonitoidulised, täiskasvanud: väikesed limused, kakandilised, hüdraloomad, kirp-vähilised, putukad.

Coregonus lavaretus
ENG: Common whitefish
RUS: Обыкновенный сиг

Siig (*Coregonus*) on lõhelaste sugukonda kuuluv perekond kalu. Perekonna tüüpliik on **merisiig** (*C. lavaretus*). Eestis kutsutakse sageli ka merisiiga lihtsalt siiaks. Eestis elavatest kaladest kuuluvad siia perekonda *Coregonus lavaretus* – **merisiig**, *Coregonus lavaretus maraenoides* – **peipsi siig** (merisiia alamliik), *Coregonus albula* – **rääbis**.

Merisiig on saleda kehakuju, hõbedaste külgede, tõmbi ninamiku, valge kõhu ja väikese peaga kala. Sabavarre alguses on lõheliste seltsile omane rasvauim. Ta asustab kogu Läänemerd ja on üsna tavaline. Eestis elab merisiig kõikides rannikuvetes ning Pärnu ja Narva jões.

Merisiig armastab selget, hapnikurikast ja külma vett. Maimud seevastu taluvad sumbas kasvamisel vett kuni 26 °C ja kasvavad hästi 21–22 °C juures. Merisiig elab keskmistes veekihtides või põhja lähedal. Ta on päevase eluviisiga, eelistab liikuda parves.

AASTA ORHIDEE 2023

Valge tolmphea

IE 15–40 cm

**II kategooria
kaitsealune liik**

*Cephalanthera
longifolia*

ENG: *narrow-leaved
helleborine*

RUS:

Пыльцеголовник
длиннолистный

Valge tolmphea peamisteks kasvukohtadeks Eestis on puisniidud ja hõredamad loometsad. Õitsemisega alustab juba mai lõpupäevil ja õitseaeg kestab jaanipäevani.

Taime õied paiknevad hõredas õisikus ja neid on tavaliselt 5–20, kohatud on ka rohkem kui 30 õiega isendeid, aga need on haruldased. Kellukat meenutava lumivalge õie huule alumine serv on tumekollane, kuid vahel esineb ka üleni valgete õitega isendeid. Täielikult avanenud õie läbimõõt võib ulatuda üle kahe ja poole sentimeetri. Lehti on 6–10, need on enamasti kahekülgse asetusega, kujult süstjad, terava tipuga ja kergelt renjad, toonilt kollakasrohelised. Taimede kõrgus jääb tavaliselt vahemikku 15–40 cm, harva võib see ulatuda ka üle 70 cm.

Kuna sarnased liigid Eestis praktiliselt puuduvad, siis on valget tolmphead lihtne õite järgi ära tunda. Peamised leiukohad Eestis asuvad Saaremaal, teda leidub ka Hiiumaal, Muhus, Vormsil ja paaris kohas Lääne-Eestis.

AASTA SEEN 2023

Harilik kivipuravik

IE kuni 25 cm

Viljakeha võib olla väga suur ja lihakas, kübar kollakas- kuni tumepruun, mis tundub olevat servast kõrbenud.

Boletus edulis
ENG: Penny Bun
RUS: Белый гриб

Kivipuravik kuulub puravikuliste sugukonna puravikulaadsete seltsi.

Perekond kivipuravik on küllaltki suurte lihakate viljakehadega, mille jalg ja kübar on tugevad, mistõttu mitmes keeles sisaldub tema nimetuses sõna „kivi“. Kübara all on ümarad, alguses valged, hiljem kollaseks muutuvad poorid (torukeste avad), kust väljuvad seeneeosed. Iseloomulik on valkjast võrgutaoline muster jalal. Seeneliha on valge ega muuda katsumisel ja vigastamisel värvi.

Harilik kivipuravik on pähkel-, hele- või tumepruuni kübaraga seen. Niiskena on kübaranahk veidi kleepuv ja näib rasvane. Kübara all asetsevad peenikesed poorid, mis on esmalt valged, hiljem kollakad või heleoliivjad. Jalg on jäme ja silinderjas, altpoolt nuijas, jala ülemine osa on kaetud heleda peene võrguga.

Eestis väga sage peamiselt kuusesegametsades ja kuusikutes augustist septembrini.

AASTA PUU 2023

Harilik määnd

IE kuni 50 m

Männi okkad paiknevad kahekaupa kimbus. Pikkus 4–7 cm.

Emaskäbid 3–7 cm, seemned lendtiivaga ja levivad tuule abil.

Pinus sylvestris
ENG: Scots pine
RUS: Сосна

Männi perekonnas on liike kokku umbes 120, aga harilik määnd on Eesti ainus looduslik männiliik.

Määnd on Eesti kõige tavalisem metsapuu. Teda võib kohata kõikjal, ka seal, kus teised puud kasvada ei suuda. Nii on määnd peaaegu ainuke puu kuivades nõmme- ja palumetsades ning rabades. Piiravaks teguriks tema kasvule võib saada valguse vähesus. Seetõttu ei kohta määndi hämara kuuse- või lehtmetsa all. Äärmuslikes tingimustes suudab määnd kasvada seepärast, et tema juurestik ulatub sügavale maa sisse ja laiuti tüvest kaugele.

Määnd on toiduks paljudele loomadele: ürasekid, metsised, rähnid, käbilinnud, põdrad ja isegi kalad, kes võivad toituda veepinnale langenud männi õietolmust.

Männi puit on laialt kasutatav. Sellest saab head ehitusmaterjali ja ilusa mustriega mööblit, parketti või vineeri.